

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

C) BERGSHANDTERING.

COMMERCE COLLEGI

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1865.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1866.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1859-1911.

Täckningsår: 1858-1910.

Serien bytte 1867 namn till Bergshanteringen.

Föregångare:

Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, P. A. Norstedt & söner, 1835-1858.

Täckningsår: 1833-1857.

Efterföljare:

Bergshantering / Kungl. Kommerskollegium. – Stockholm : K. L. Beckman, 1912-1978. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1977.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

S. 2. Tab. 2. Produktion av viktigare andra malmer än järnmalm samt av stenkol m. m. 1871-1950.

S. 3. Tab. 3. Produktion av viktigare järnmalm och tackjärn länsvis 1881-1950, 1000 ton.

S. 4-5. Tab. 4. Bergshantering 1896-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).

S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshanteringen [från äldsta tid och fram till 1915].

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

C) BERGSHANDTERING.

COMMERCE COLLEGI

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1865.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1866.

Innehåll.

	Sid.
1:o Jernhandteringen:	
Malmuppföringen.....	4.
Tackjernstillverkningen.....	12.
Gjutgodstillverkningen.....	13.
Stångjernstillverkningen.....	15.
Jernmanufaktur- och Ståltillverkningen.....	16.
Jernrörelsen på vågarna.....	17.
2:o De så kallade Ädlare Verken: (guld; silfver; koppar; nickel; messing;)	17.
3:o Diverse Verk och Tillverkningar: (koppar-hamrar och vals-verk; bly; zink; kobolt; brunsten; svafvel; koppar-vitriol; jern-vitriol; rödfärg; alun; blyerz; porfyr; marmor; stenkol;)	20.
Öfversigt rörande de vid bergshandteringen åren 1861-1865 åstadkomna produkter.....	23.
4:o Arbetskraft: (antal arbetare använda vid bruks- och bergverks- rörelsen; olycksfall bland dessa arbetare; ångmaskiner använda vid bruks- och bergverksrörelsen;)	24.
5:o Inmutningar och Hvilostånd.....	25.
6:o Verkstäder.....	26.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Den underdåniga berättelse om bergshandteringen i Riket för sistförflutna bruksår, hvarmed det åligger Commerce-Collegium att till Eders Kongl. Maj:t inkomma, får Collegium härmed i underdånighet afgifva.

1:o **Jernhanteringen.**a) **Malmuppföringen.**

Under bruksåret hafva, på sätt här nedan närmare omförmäles, blifvit upphentade 11,681,729 centner 30 $\frac{3}{4}$ bergmalm samt 477,602 centner sjö- och myrimalmer.

Grufvefältens och Grufvornes		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
Norrbottens Län:				
Juckasjärvi Socken	Kürunavaara.....	1	401	—
Gellivara Socken.....	Gellivara malmfält:			
	Bolagsgrufvan, Avafors och Melderstein, försvarsvis.....	3	—	—
	Töreforsgrufvan	1	805	—
Piteå Socken.....	Ristjälms grufvor.....	1	27,345	—
	Summa för Norrbottens Län	6	28,551	—
Westerbottens och Westernorrlands Län	Ingen malmbrytning	—	—	—
Jemtlands Län:				
Offerdals Socken.....	Örnstolså grufva; försvarsvis.....	1	—	—
Kalls Socken.....	Grötoms grufva	1	274	56
Tännäs Socken.....	Förhoppningsgrufvan	1	2,965	24
	Summa för Jemtlands Län	3	3,239	80
Gefleborgs Län:				
a) <i>Helsingland</i>	Ingen malmbrytning	—	—	—
b) <i>Gestrikland:</i>				
Thorsåkers Socken	Nyängsgrufvorne	3	89,332	—
	Strandgrufvan	1	23,028	—
	Noregrufvan, Thoregrufvan och Machingrufvan	3	26,796	—
	Erik Ersgrufvan.....	1	3,210	—
	Penninggrufvorne	2	15,642	—
	Svedängsgrufvan.....	1	3,750	—
	Malmbergsrödjningsgrufvan	1	9,648	—
	Afzegrufvan	1	17,916	—
	Göske grufvor.....	1	5,676	—
	Nybergs malmfält.....	2	19,764	—
	Lillängsgrufvan	1	2,000	—
	Storträskgrufvan.....	1	2,208	—
	Norra Körbergsgrufvan.....	1	3,624	—

Grufvefältens och Grufvornes		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	Ⓔ
	Torparegrufvan	1	1,752	—
	Norra Knapergufvan.....	1	480	—
	Åtskillige försvarsvis	3	—	—
Ofvansjö Socken.....	Kartviks, Hammars och Rotbro grufvor.....	3	3,792	—
Wahlbo Socken.....	Rotfallsgrufvan	1	9,000	—
Årsunda Socken.....	Sjöhagsgrufvan	1	48,251	—
Öster Fernebo Socken.....	Flodängs grufvor	2	35,560	—
	Summa för Gefleborgs Län	31	321,429	—
Upsala Län:				
Öster Löfsta Socken.....	Bysta grufvor, försvarsvis.....	2	—	—
Films och Dannemora Socknar.....	Dannemora malmfält	19	473,276	—
	Kanon och Stynsbo grufvor.....	2	3,085	—
Morkarla Socken	Stenringsgrufvan	1	20,412	—
Alunda Socken	Hammarinsfältet	3	73,796	—
Lena Socken.....	Sahlsta malmfält.....	3	43,797	—
	Stenby malmfält.....	1	24,000	—
	Brunna norrgrufva	1	15,668	—
	Summa för Upsala Län	32	654,034	—
Stockholms Län:				
Gräsö Socken	Badstugugrufvorne	2	38,800	—
	Westerlundsgrufvan.....	1	1,200	—
Wahlö Socken.....	Wigelsbo malmfält.....	2	68,510	—
	Gamla Rörbergsgufvan.....	1	19,737	—
	Hemgrufvan	1	4,933	—
	Rådenströms grufvor.....	2	3,987	—
	Långanäs m. fl. grufvor.....	3	1,994	—
Börstils Socken	Jonsgrufvan	1	36,200	—
	Raggarö malmfält.....	4	43,966	—
	Sandgrufvan	1	43,603	—
	Lillängs m. fl. grufvor.....	7	27,180	—
Hargs Socken	Björsta grufva.....	1	4,002	—
Häfverö Socken	Herrängs malmfält	5	61,434	—
Söderby-Carls Socken.....	Broby grufva	1	4,180	—
Öster-Haninge Socken.....	Utö malmfält.....	2	171,464	—
Öfver-Jerna och Wårdinge Socknar.....	Jerna malmfält, försvarsvis.....	4	—	—
	Summa för Stockholms Län	38	531,190	—

Grufvefältens och Grufvornes		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
Kopparbergs Län:				
Keksands Socken	Sörskogsgrufvan	1	98,848	—
	Qvarnbacksgrufvan	1	22,176	—
	Middagsgrufvan	1	6,744	—
	Lillgrufvan	1	2,340	—
	Summa för Leksands Socken	4	130,108	—
Åhls Socken	Petrusgrufvan	1	14,941	—
	Blackbergsgrufvan	1	5,300	—
	Huppgrufvan	1	6,000	—
	Walsarsbergsgrufvan	1	420	—
	Summa för Åhls Socken	4	26,661	—
Svärdsjö Socken	Windkärnsfältet	5	444,339	—
	Spridda grufvor	2	32,532	—
	Summa för Svärdsjö Socken	7	476,871	—
Kopparbergs Socken	Harmsarfsfältet	1	17,532	—
Wika Socken	Skinnarängsgrufvan	1	70,521	—
Tuna Socken	Hästbergsfältet	4	122,085	—
	Örns grufva m. fl.	7	138,486	—
	Summa för Tuna Socken	11	260,571	—
Säthers Socken	Stora Bispberget	5	284,148	—
	Westra Bispberget	1	62,208	—
	Broddgrufvan	1	4,908	—
	Summa för Säthers Socken	7	351,264	—
Husby Socken	Engelsfors grufvor	2	60,552	—
	Rällingsberget	1	169,896	—
	Summa för Husby Socken	3	230,448	—
Hedemora Socken	Wester-Knappkärn	1	1,368	—
Garpenbergs Socken	Långviksgrufvan	1	71,400	—
	Rullshyttegrufvan	1	31,284	—
	Haggrufvan	1	18,420	—
	Summa för Garpenbergs Socken	3	121,104	—
Folkärna Socken	Knutsbo	1	12,096	—
By Socken	Westersjögrufvan	1	10,606	—

Grufvefältens och Grufvornes		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
	Täppgrufvan	1	5,820	—
	Wallagrufvan	1	5,004	—
	Summa för By Socken	3	21,430	—
Grangärdes Socken	Westra Ormbergsfältet	8	269,085	—
	Östra Ormbergsfältet	3	232,125	—
	Grängesberget	5	163,365	—
	Risbergsfältet	4	27,690	—
	Slogberget	4	16,710	—
	Fjetterbäcksfältet	1	15,255	—
	Oxkärnsberget	2	20,205	—
	Fäbobacks och Pullero grufvor.....	2	66,075	—
	Summa för Grangärdes Socken	29	810,510	—
Ludvika Socken	Fredmundsberget	4	46,312	50
	Finnäsfältet	3	105,855	—
	Ivikefältet	2	25,002	—
	Håksberget.....	4	45,210	—
	Nyberget.....	1	15,000	—
	Gräsberget	6	245,250	—
	Persbo m. fl. grufvor.....	3	21,600	—
	Summa för Ludvika Socken	23	504,229	50
Norrberkes Socken	Östanbergsfältet	5	95,350	—
	Torrstensberget	1	25,005	—
	Nyberget.....	4	40,020	—
	Hemgrufvan m. fl.....	6	25,800	—
	Summa för Norrberkes Socken	16	186,175	—
	Summa för Kopparbergs Län	114	3,220,888	50
Westmanlands Län:				
Norbergs Socken.....	Risbergsfältet	6	466,812	—
	Morbergsfältet.....	5	307,011	—
	Klackbergsfältet	4	238,292	—
	Smörbergsfältet	1	34,848	—
	Norrbergsfältet	1	108,000	—
	Kallmoraberget	1	27,922	—
	Sjustjerns m. fl. grufvor.....	4	87,303	—
	Åtskillige försvarsvis.....	11	—	—
	Summa för Norbergs Socken	33	1,270,188	—

Grufvefältens och Grufvornes		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
Westanfors Socken	Mässgrufvan	1	17,064	—
	Flinthedsgrufvan	1	700	—
	Summa för Westanfors Socken	2	17,764	—
Skinnskattebergs Socken.....	Bastnäs grufva.....	1	47,100	—
	Främshytte grufva.....	1	21,000	—
	Bäcka grufva.....	1	22,680	—
	Finngrufvan	1	28,965	—
	Gyllenhaals grufva	1	11,340	—
	Summa för Skinnskattebergs Socken	5	131,085	—
Sala Socken	Springa och Lugndals grufvor.....	2	50,800	—
	Jans och Sjövass grufvor.....	2	9,045	—
	Snarpsätra grufva.....	1	3,000	—
	Summa för Sala Socken	5	62,845	—
	Summa för Westmanlands Län	45	1,481,882	—
Örebro Län:				
Nya Kopparbergs Socken	Lombergsfältet.....	8	57,765	—
	Runnbergsfältet	2	1,350	—
	Blyhyttefältet	4	3,915	—
	Elgtjernsfältet	1	300	—
	Källfallsgrufvan	1	270	—
	Svartviksfältet	5	151,514	—
	Salbobergfältet	2	7,920	—
	Brännbacksgrufvan	1	686	—
	Åtskillige, försöks- och försvarsarbete.....	17	—	—
	Summa för Nya Kopparbergs Socken	41	223,720	—
Ramsbergs Socken	Blanka och Kärrgrufvefältet.....	3	47,011	—
	Strossafältet	2	83,420	—
	Bäckgrufvefältet	1	14,430	—
	Försvarsvis	3	—	—
	Summa för Ramsbergs Socken	9	144,861	—
Lindes Socken.....	Gränshyttefältet	2	25,410	—
	Ingelshyttefältet	2	61,500	—
	Stripgrufvefältet	2	253,529	—
	Haggrufvorne	2	28,469	—
	Försvarsvis	8	—	—
	Summa för Lindes Socken	16	368,908	—

Grufvefältens och Grufvornes		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
Hjulsjö Socken	Bredsjö Bruks mark	6	42,975	—
	Grönhultsfältet	1	12,600	—
	Gunnarhultsfältet	1	1,020	—
	Hjulsjö Bys mark	1	3,120	—
	Kämpebergsfältet	1	985	—
	Ånnenäsfältet	1	14,160	—
	Gränshytte mark	1	1,800	—
	Ånsjö allmänning	1	25,000	—
	Försvarsvis	12	—	—
	Summa för Hjulsjö Socken	25	101,660	—
Hellefors Socken	Lilla Björnhöjde grufva	1	6,202	—
	Ställbergs grufvor	1	16,500	—
	Summa för Hellefors Socken	2	22,702	—
Grythytte Socken	Högbornsfältet	6	132,780	—
	Tjurgrufvorne	1	27,000	—
	Summa för Grythytte Socken	7	159,780	—
Nora Socken	Dalkarlsbergsfältet	7	261,980	—
	Wikersfältet	1	85,000	—
	Pershyttefältet	8	287,580	—
	Åshyttefältet	3	147,440	—
	Stribergsfältet	6	319,595	—
	Ringshyttefältet	2	73,000	—
	Klackafältet	1	76,800	—
	Skärhyttefältet	1	33,000	—
	Timanshyttefältet	2	22,800	—
	Fogdhyttefältet	5	103,750	—
	Hvilarefältet	1	57,200	—
	Summa för Nora Socken	37	1,468,145	—
Jernboås Socken	Slotterbergsfältet	1	10,000	—
	Rösbergsfältet	2	2,500	—
	Malmbergsåsen	1	4,200	—
	Summa för Jernboås Socken	4	16,700	—
Qvistbro Socken	Kronobergsgrufvorne	2	2,800	—
	Jakobsbergsgrufvorne	2	4,000	—
	Summa för Qvistbro Socken	4	6,800	—
Winteråsa Socken	Hesselkulla och Sanna grufvor	2	58,200	—
	Summa för Örebro Län	147	2,571,476	—

Grufvefältens och Grufvornes			Arbetade grufvor.	Erhållen Malm.	
Belägenhet.	Benämning.		Antal.	Centner.	Ⓔ
		Bruten malm. Centner.		Småmalm. Centner.	
Wermlands Län:					
Philipstads Norra och Westra Bergslag	Nordmarksfältet	167,920	72,920	3	240,840 —
	Tabergsfältet.....	186,220	38,130	2	224,350 —
	Finnmåsefältet	36,250	17,250	2	53,500 —
	Finnslyttfältet	26,670	8,590	3	35,260 —
	Spridda grufvor.....	15,630	2,020	2	17,650 —
	Summa	432,690	138,910	12	571,600 —
Philipstads Östra Bergslag.....	Persbergs och Yngs- hyttfältet.....	907,470	381,170	25	1,288,640 —
	Långbans grufvor.....	42,000	76,800	2	118,800 —
	Spridda grufvor	141,955	74,125	16	216,080 —
	Summa	1,091,425	532,095	43	1,623,520 —
	Summa för Werml:s Län	1,524,115	671,005	55	2,195,120 —
Södermanlands Län:					
Floda Socken	Högsjö och Stafs grufvor.....			5	51,300 —
Sköldinge Socken	Skalunda, Wilhelmina och Korslöts grufvor.....			3	54,600 —
Gåsinge Socken	Porthåls och Elgsjö grufvor.....			2	52,000 —
Tunabergs Socken.....	Kärrgrufvefältet			2	11,660 —
	Windsgrufvan			1	12,000 —
Svårtuna Socken.....	Sjösa grufvefält			3	46,200 —
	Gillinge grufva.....			1	17,400 —
	Förohla och Reinholds grufvor.....			2	50,000 —
Dunkers Socken.....	Starrsätters grufva.....			1	1,000 —
	Summa för Södermanlands Län			20	296,160 —
Östergötlands Län:					
Skällviks Socken.....	Nartorps grufvefält			1	124,000 —
Mogate Socken.....	Petängs grufvor, försvarsvis.....			3	— —
S:t Anne Kapell.....	Hampgrufvan d:o			1	— —
Häradshammars Socken.....	Dolmyra grufva d:o			1	— —
	Summa för Östergötlands Län			6	124,000 —
Calmar Län:					
Ukna Socken.....	Stensnäs fältet			2	22,844 —
Gamleby Socken.....	Ramsta och Skramsta grufvor.....			2	3,848 —
	Summa för Calmar Län			4	26,692 —

Grufvefältens och Grufvornes		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
Jönköpings Län:				
Månsarps Socken	Taberget	19	207,633	—
Fröderyds Socken.....	Inglamåla	1	9,517	—
Ökna Socken.....	Granebergs grufva.....	1	3,250	—
Gällaryds Socken	Flathalla grufva.....	1	3,860	—
	Summa för Jönköpings Län	22	224,260	—
Kronobergs Län:				
Moheda Socken	Torpsgrufvan	1	2,807	—
	Summa för hela Riket	524	11,681,729	30
Sjö- och Myrmalmer				
hafva blifvit upptagna till nedannämnde belopp:				
I Calmar Län för 5 masugnar.....		—	60,240	—
I Jönköpings Län för 4 masugnar.....		—	212,610	—
I Kronobergs Län för 9 masugnar.....		—	204,752	—
	Summa	—	477,602	—

b) Tackjernstillverkningen.

Under året äro begagnade 219 masugnar, af hvilka en med tvänne pipor. Blåsningstiden har utgjort 32,619 dygn 15 timmar, hvarunder blifvit tillverkade 5,205,472 centner 6 ö tackjern och 125,796 centner 51 ö gjutgods, eller tillsammans 5,331,268 centner 57 ö . — I de orter der tiondetackjern ännu utgöres har tiondefrihet egt rum under 2,485 dygn 19 timmar, hvaraf 653 dygn 4 timmar i anseende till ny blåsning och 1,832 dygn 15 timmar på grund af frihetsår. Det debiterade tiondetackjernet har utgjort 17,141 centner 16 ö , hvaraf 1,373 centner 72 ö anmäls till leverering in natura.

I nedanstående tabell äro nämnde förhållanden upptagne serskilt för hvarje Län, der tackjernstillverkning egt rum.

Belägenhet.	Antal masugnar.		Blåsningstid.		Uppgifven tillverkning.						Tiondefri Blåsningstid *).				Tionde-Tackjern *).				
	Län.	Obe-gag-nade.	Be-gag-nade.	Dygn.	Tim-mar.	Tackjern.		Gjutgods.		Summa.		Egentliga fridygn.		På grund af frihetsår.		Hela beloppet.		Levererad in natura.	
						Centner.	ö	Centner.	ö	Centner.	ö	Dygn.	Tim-mar.	Dygn.	Tim-mar.	Centner.	ö	Centner.	ö
Norrbottens.....	4	2	113	2	6,191	24	1,612	15	7,803	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Westerbottens.....	1	3	290	18	41,037	23	3,239	07	44,276	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wester-Norrlands....	1	4	458	18	71,239	48	1,936	74	73,176	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemtlands.....	1	1	54	18	2,562	—	—	—	2,562	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gefleborgs.....	5	24	3,283	7	616,632	58	7,061	60	623,694	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Upsala.....	4	7	802	17	165,320	67	—	—	165,320	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms.....	4	1	105	—	22,787	90	123	70	22,911	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs.....	15	48	6,724	6	1,174,794	05	16,000	30	1,190,794	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Westmanlands.....	9	16	2,245	15	383,266	54	4,362	91	387,629	45	120	—	262	2	2,705	66	227	25	—
Örebro.....	15	54	9,046	20	1,455,442	87	45,407	25	1,500,850	12	336	—	1,329	17	8,623	56	747	27	—
Skaraborgs.....	—	1	164	5	23,258	37	755	82	24,014	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wermlands.....	8	23	4,328	11	799,220	97	6,365	10	805,586	07	157	4	240	20	5,189	36	399	20	—
Elfsborgs.....	—	1	144	19	21,702	11	381	82	22,083	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands.....	3	5	787	22	60,268	53	16,448	61	76,717	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands.....	1	3	903	12	113,747	—	6,066	45	119,813	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Calmar.....	1	10	879	17	99,729	81	4,704	61	104,434	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings.....	4	10	1,474	2	103,600	76	4,637	60	108,238	36	40	—	—	—	622	58	—	—	—
Kronobergs.....	4	6	811	22	44,669	95	6,692	78	51,362	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	80	219	32,619	15	5,205,472	06	125,796	51	5,331,268	57	653	4	1,832	15	17,141	16	1,373	72	—

*) I de orter der tionde-tackjern ännu utgöres.

Om tackjärnstillverkningen fördelas på nedannämnde Bergslager och öfrige orter i Riket, så finnes förhållandet dermed hafva varit följande:

	Begagnade masugnar.	Blåsningstid.		Tillverkningsbelopp.	Dygnstillverkning.	Medelbelopp för hvarje masugn.	
		Dygn.	Timmar.			Blåsningstid.	Tillverkning.
	Antal.	Dygn.	Timmar.	Centner.	Centner.	Dygn.	Centner.
<i>Inom Bergslag.</i>							
Wester-Bergslagen i Kopparbergs Län	25	3,484	7	554,559	159,16	139	22,182
Norbergs Bergslag i Westmanlands Län	14	1,805	10	311,458	172,51	129	22,247
Nya Kopparbergs, Hellefors, Grythytte, Hjulsjö, Lindes och Ramsbergs Bergslager i Örebro Län	25	3,796	6	610,223	160,74	152	24,409
Nora, Carlskoga, Lekebergs och Lerbäcks Bergslager i Örebro Län.....	27	4,863	23	831,294	170,91	180	30,789
Philipstads Bergslager i Wermlands Län.....	20	3,737	5	694,971	185,96	187	34,749
Summor och medeltal	111	17,687	3	3,002,505	169,76	159	27,050
<i>Utom Bergslag.....</i>	108	14,932	12	2,328,764	155,95	138	21,563
Summor och medeltal för hela Riket	219	32,619	15	5,331,269	163,44	149	24,344
Förhållandet var år 1864:							
Inom Bergslag.....	115	18,728	11	3,164,172	168,95	163	27,515
Utom Bergslag.....	122	16,784	1	2,514,762	149,83	138	20,613
För hela Riket	237	35,512	12	5,678,934	159,91	150	23,962

Genom Kammar-Collegii, Stats-Kontorets och Commerce-Collegii Kungörelse af den 4 September sistlidna år, hafva lösningspriserne för tiondetackjernet varit sålunda bestämde:

	För Centnern. Rdr. öre.
I Philipstads Östra Bergslag i Wermlands Län.....	2: 75.
» Philipstads Norra och Westra Bergslager i nämnde Län.....	2: 35.
» Lerbäcks Bergslag i Örebro Län.....	2: 75.
» Carlskoga Bergslag i d:o	2: 65.
» Lekebergs Bergslag i d:o	2: 60.
» Nora Bergslag i d:o	2: 50.
» Lindes Bergslag i d:o	2: 35.
» Hjulsjö och Nya Kopparbergs Bergslager i Örebro Län.....	2: 15.
» Tabergs Bergslag i Jönköpings Län.....	2: 54.
» Norbergs och Skinnskattebergs Bergslager i Westmanlands Län.....	2: 45.
» öfrige orter der tiondetackjern ännu utgöres.....	2: 25.

c) Gjutgodstillverkningen.

Den tillverkning af gjutgods, som vid masugnarne omedelbart åstadkommits, har, enligt hvad redan blifvit i underdånighet anfördt, utgjort 125,796 Centner 51 ö .

De egentliga gjuterierne, vid hvilka gjutgods tillverkas genom tackjerns omsmältning, hafva åstadkommit nedan uppgifne belopp:

			Centner.	Sk.
Norrbottens Län: Piteå Socken.....	Rosfors.....		2,127.	13.
Westerbottens Län: Bygdeå Socken.....	Robertfors		839.	27.
Westernorrlands Län: Långsele Socken.....	Forsse	339.	41.	
» » Attmar Socken.....	Sörfors	177.	90.	
» » Skön Socken.....	Mohög	2,780.	00.	3,297. 31.
Jemtlands Län: Offerdals Socken.....	Rönnefors		467.	25.
Gefleborgs Län: Gefle stad.....	Gefle	6,700.	00.	
» » Söderhamns Stads område.....	Wändninge	826.	00.	
» » Wahlbo Socken.....	Forsbacka	3,115.	50.	
» » Thorsåkers Socken.....	Hofors	5,747.	04.	16,388. 54.
Stockholms Län: Tveta Socken.....	Bränninge		2,200.	00.
Stockholms Stad	Bergsund.....		6,755.	51.
Kopparbergs Län: Ore Socken.....	Furudal	2,262.	93.	
» » Näs Socken.....	Lindesnäs.....	791.	24.	
» » Garpenbergs Socken.....	Dormsjö	7,814.	72.	
» » Grytnäs Socken.....	Avesta	292.	66.	
» » Norrberkes Socken.....	Morgården.....	4,692.	49.	15,854. 04.
Westmanlands Län: Arboga Gjuteri.....		12,174.	12.	
» » Köpings Gjuteri.....		6,486.	00.	18,660. 12.
Örebro Län: Askers Socken.....	Brefven		3,452.	59.
Skaraborgs Län: Udenäs Socken.....	Forsvik		7,256.	22.
Wermlands Län: Brunskogs Socken.....	Brunsborgsverken	2,449.	36.	
» » Eda Socken.....	Charlottenberg	2,538.	14.	
» » Gunnarskogs Socken	Lyred	325.	20.	
» » Elfsbacka Socken.....	Elfsbacka	934.	54.	
» » Rämens Socken.....	Lesjöfors	2,010.	19.	
» » Trankils Socken.....	Lennartsfors	407.	14.	
» » Stafnäs Socken.....	Stömned.....	1,222.	10.	9,886. 67.
Elfsborgs Län: Steneby Socken.....	Billingsfors	1,035.	09.	
» » Bäcke Socken	Bäckafors	765.	92.	
» » Ödeborgs Socken	Rådanevors	1,922.	00.	3,723. 01.
Göteborgs och Bohus Län: Göteborgs Stad.....	Keillers Fabrik	12,483.	12.	
» » » » Partille Socken.....	Jonsered	1,196.	00.	13,679. 12.
Södermanlands Län: Lilla Mällösa Socken.....	Hellefors	3,639.	38.	
» » Kihla Socken	Stafsjö	2,635.	60.	
» » Tunabergs Socken.....	Näfveqvarn	5,623.	99.	
» » Åkers Socken	Åker	5,768.	27.	
» » Nyköpings Stad	Nyköpings Gjuteri.....	4,508.	83.	22,176. 07.
Östergötlands Län: Risinge Socken.....	Finspång	8,378.	55.	
» » Motala Socken.....	Motala	10,876.	07.	19,254. 62.

Calmar Län: Lofta Socken.....	Öfverrum.....	7,463. 06.	
» » Hallingsbergs Socken.....	Ankarsrum.....	7,123. 65.	
» » Gärdserums Socken.....	Forseström.....	1,961. 12.	
» » Wimmerby Socken.....	Storebro.....	4,636. 13.	
» » Ljungby Socken.....	Fredriksström.....	1,226. 80.	
» » Döderhults Socken.....	Oskarshamn.....	1,948. 00.	24,358. 76.
Jönköpings Län: Ingatorps Socken.....	Bruzaholm.....	2,391. 73.	
» » Käreda Socken.....	Åminne.....	2,079. 97.	4,471. 70.
Kronobergs Län: Skatelöfs Socken.....	Huseby.....	1,645. 23.	
» » Nottebäcks Socken.....	Klafreström.....	102. 00.	
» » Lenhofda Socken.....	Säfsjöström.....	416. 00.	
» » Sandsjö Socken.....	Örmo.....	3,357. 53.	
» » Götheryds Socken.....	Delary.....	864. 64.	6,385. 40.
Blekinge Län: Lösens Socken.....	Lyckeby.....		1,344. 55.
Malmöhus Län: Helsingborgs Gjuteri.....		3,400. 24.	
» » Malmö d:o.....		6,400. 00.	
» » Ystads d:o.....		4,537. 00.	14,337. 24.
			Summa 196,915. 12.

d) Stångjernstillverkningen.

Såsom nedanstående tabell närmare visar, hafva under bruksåret 406 Stångjernsverk med 906 smälthärdar varit begagnade, vid hvilka tillverkningen utgjort 3,491,939 Centner 86 ö .

Lä n.	Obegagnade Verk.	Begagnade		Uppgifven tillverkning.	
		Verk.	Härdar.	Centner.	ö
	Antal.	Antal.	Antal.	Centner.	ö
Norrbottns.....	3	5	6	5,939	53
Westerbottens.....	—	7	12	30,600	17
Wester-Norrlands.....	—	17	36	85,770	60
Jemtlands.....	—	2	2	2,476	82
Gefleborgs.....	11	51	123	408,148	33
Upsala.....	1	9	32	112,177	40
Stockholms.....	1	6	17	53,288	27
Kopparbergs.....	7	53	132	568,851	41
Westmanlands.....	13	34	81	351,073	86
Örebro.....	16	50	104	465,698	09
Skaraborgs.....	1	9	16	54,906	49
Wermlands.....	18	77	171	800,135	45
Elfsborgs.....	4	12	24	101,618	52
Göteborgs och Bohus.....	2	—	—	—	—
Södermanlands.....	3	10	21	49,183	02
Östergötlands.....	6	24	61	238,534	16
Calmar.....	2	14	21	71,238	82
Jönköpings.....	3	16	29	59,368	94
Kronobergs.....	3	10	18	32,929	98
Summa	94	406	906	3,491,939	86

e) Jernmanufaktur- och Ståltillverkningen.

För sådan tillverkning hafva under bruksåret 295 verk varit begagnade, vid hvilka sammanräknade tillverkningen utgjort 639,729 Centner 31 $\mathring{a}$, på sätt i nedanstående tabell närmare finnes upptaget.

L ä n.	Begagnade Verk.	Tillverkning.											
		Stål.		Plåtar.		Spik.		Redskapssmide.		Diverse annan manufaktur.		Summa.	
		Antal.	Centner.	$\mathring{a}$	Centner.	$\mathring{a}$	Centner.	$\mathring{a}$	Centner.	$\mathring{a}$	Centner.	$\mathring{a}$	Centner.
Norrbottnens	5	—	—	—	—	1,332	95	5	20	960	81	2,298	96
Westerbottnens	4	—	—	—	—	900	85	782	18	576	79	2,259	82
Wester-Norrlands	13	443	21	—	—	3,100	29	1,251	41	6,271	61	11,066	52
Jemtlands	2	—	—	—	—	—	—	—	—	529	81	529	81
Gefleborgs	17	116,009	61	—	—	3,978	30	268	05	677	91	120,933	87
Upsala	5	3,943	92	—	—	82	35	—	—	638	16	4,664	43
Stockholms	4	—	—	9,600	—	787	48	434	10	192	68	11,014	26
Kopparbergs	29	4,632	73	22,532	27	14,708	69	7,649	53	7,378	07	56,901	29
Westmanlands	10	2,488	—	20,937	23	3,318	58	764	18	12,262	36	39,770	35
Örebro	26	10,695	03	—	—	7,297	75	1,175	44	29,796	89	48,965	11
Skaraborgs	6	—	—	—	—	2,982	74	1,608	18	1,767	66	6,358	58
Wermlands	56	19,869	46	—	—	36,137	45	2,863	06	14,035	—	72,904	97
Elfsborgs	15	10,415	89	—	—	6,299	82	1,672	15	3,085	52	21,473	38
Göteborgs och Bohus	3	—	—	—	—	975	77	4,266	98	—	—	5,242	75
Södermanlands	12	3,824	10	16,159	88	7,467	83	1,855	43	15,370	56	44,677	80
Östergötlands	29	1,977	02	62,490	37	21,114	86	1,130	93	25,012	28	111,725	46
Calmar	18	—	—	—	—	11,329	83	5,155	33	22,993	78	39,478	94
Jönköpings	22	—	—	27	43	3,539	22	2,056	55	3,995	32	9,618	52
Kronobergs	15	—	—	—	—	4,108	68	177	07	4,609	37	8,895	12
Hallands	1	—	—	—	—	—	—	—	—	75	—	75	—
Blekinge	3	—	—	9,000	—	10,600	—	—	—	1,274	37	20,874	37
Summa	295	174,298	97	140,747	18	140,063	44	33,115	77	151,503	95	639,729	31

I ofvan uppgifna tillverkning äro inberäknade nedannämnde genom Bessemers method åstadkomne tillverkningar af stål, nemligen:

Vid Sandviken i Gefleborgs Län.....	70,222 Ctr 25 $\mathring{a}$
» Edsken i samma Län.....	30,243 » 60 »
» Siljansfors i Kopparbergs Län.....	2,299 » 40 »
» Carlsdal i Örebro Län.....	1,267 » 95 »
Summa	104,033 » 20 »

Huru med jernrörelsen å vågarne förhållit sig under året, visar nedanstående Tabell:

	Stångjern.		Jern-manufaktur.		Summa.			Stångjern.		Jern-manufaktur.		Summa.		
	Centner.	℔	Centner.	℔	Centner.	℔		Centner.	℔	Centner.	℔	Centner.	℔	
Inventarium från år 1864.....	1,031,907	42	186,713	85	1,218,621	27	Afgått till export.....	2,055,994	12	207,662	87	2,263,656	99	
Ifrån bruknen inkommet på vågar och till andra exportställen.....	2,565,401	73	309,030	11	2,874,431	84	Uttaget till inrikes förbrukning	127,926	46	97,928	97	225,855	43	
Summa	3,597,309	15	495,743	96	4,093,053	11	Inventarium vid smidesårets slut.....	1,413,388	57	190,152	12	1,603,540	69	
Af jernexporten år 1865 utgick från:							Summa	3,597,309	15	495,743	96	4,093,053	11	
Stockholms vågar.....	836,347	37	96,715	4	933,062	41	Af inventarie-jernet vid smidesårets slut tillhörde:							
Göteborgs våg.....	753,815	69	41,503	41	795,319	10	Stockholms vågar.....	792,913	56	118,879	36	911,792	92	
De öfrige stapelstadsvågarne..	397,123	11	68,317	67	465,440	78	Göteborgs våg.....	389,677	77	45,587	39	435,265	16	
Köpings våg.....	3,001	—	—	—	3,001	—	De öfrige stapelstadsvågarne..	215,979	66	24,239	52	240,219	18	
Strömsholms våg.....	8,168	—	—	—	8,168	—	Uppstadsvågarne.....	14,817	58	1,445	85	16,263	43	
Örebro våg.....	6,242	15	215	40	6,457	55	S:a inventarium d. $\frac{31}{10}$ 1865	1,413,388	57	190,152	12	1,603,540	69	
Grisslehamn, Nordmaling, Oscarshamn, Piteå, Rathan, Umeå, Öregrund och Örnsköldsvik, enligt uppgifter till General-Tullstyrelsen, tillsamman.....	51,296	80	911	35	52,208	15	Utgående inventarium var:							
Summa jernexport	2,055,994	12	207,662	87	2,263,656	99	år.....	1864.....	1,031,907	42	186,713	85	1,218,621	27
Den var.....år 1864.....	2,359,050	59	199,296	4	2,558,346	63	1863.....	1,023,343	91	177,987	57	1,201,331	48	
1863.....	2,177,658	80	173,381	35	2,351,040	15	1862.....	1,149,547	22	178,527	10	1,328,074	32	
1862.....	2,141,610	84	210,067	60	2,351,678	44	1861.....	1,414,939	60	207,696	36	1,622,635	96	
1861.....	1,758,324	36	208,573	80	1,966,898	16	1860.....	964,832	66	168,263	71	1,133,096	37	
1860.....	2,289,272	99	222,890	45	2,512,163	44	samt i medeltal:							
samt i medeltal:							under åren.....	1860—1864	1,116,914	16	183,837	72	1,300,751	88
under åren.....	1860—1864	2,145,183	51	202,841	85	2,348,025	36	1855—1859	818,010	87	83,482	65	901,493	52
1855—1859	1,891,319	26	159,218	92	2,050,538	18	1850—1854	722,101	22	95,745	37	817,846	59	
1850—1854	1,883,162	45	141,834	18	2,024,996	63								

2:o) De så kallade Ädlare Verken.

a) Guld.

Vid *Konung Gustaf III:s silfververk* i Fahlun hafva erhållits 32 ℔ 80 ort 24 korn, efter afdrag af myntskatten, och vid *Kafveltorp* i Ljusnarsbergs Socken af Örebro Län 2 ℔ 70 ort; utgörande tillsamman 35 ℔ 50 ort 24 korn. Tillverkningen har varit afdradsfri.

b) **Silfver.**

Konung Gustaf III:s Silfververk i Fahlun har åstadkommit en tillverkning af 181 z 84 ort 25 korn.

Sala Silfververk i Westmanlands Län:

Grufvetrytningen har härstädes blifvit drifven i 37 arbetsrum, alla för Sala Bergslags räkning. Af dessa arbetsrum hafva 4 tillhört Torgschaktsgrufvan, 27 Storgrufvan, 3 Carlschaktsgrufvan och 3 Grefve Bjelkes stoll. — 24 hafva blifvit brutne på malm, 4 för att upptäcka nya malmtillgångar, 4 för beredande af utbrytning i kända malmfält och 5 för vädervexling, vattenaflopp m. m.

Grefve Bjelkes stoll har med sina förgreningar åt Ny-, Biskops- och Watten-grufvorne blifvit drifven med tillsamman 128,75 fot ortarbete. — Grufvetrytningen har utgjort 80,477,5 tunnor fyndigt och 1,064,5 tunnor ofyndigt, eller tillsamman 81,542 tunnor berg à $6\frac{2}{3}$ kubikfot tunnan. — Orter äro drifne till en sammanräknad längd af 374 fot. Ur det brutna berget hafva blifvit utsofrade 155,615,2 centner vaskmalm och 6,299 centner stuffmalm, med en silfverhalt af 1,69 ort på centnern i den förra, och 12 till 21,6 ort på centnern i den sednare. För blysmältningen hafva från de förberedande processerne blifvit uppförde 15,788 centner stuff, sliger och skärsten, hvaraf, efter drifning och finering, erhållits 1,820 z 41 ort bergfint silfver.

Den egentliga afraden utgör $\frac{1}{10}$ af tillverkningen.

Dels genom räntor, dels genom afsättning för silfvertillverkningen, har ränteersättningsfonden under året vunnit en tillökning af 11,837 Rdr 46 öre, i följd hvaraf den vid årets slut utgjorde 192,671 Rdr 21 öre.

Löfås Silfververk i Schedvi Socken, Kopparbergs Län: Tillverkningen af silfver har här utgjort 111 z 49 ort, hvaraf $\frac{1}{10}$ erlagts såsom afrad.

Vid *Persbo Silfververk* i Ludvika Socken och nyssnämnde Län, har ingen silfvertillverkning under året egt rum.

Hellefors Silfververk i Hellefors Socken och Örebro Län: Inom Westergrufveutmålet har en jordrymning blifvit bearbetad och ett schakt anlagdt, 10 fot djupt, 18 fot långt och 12 fot bredt. Sedan likväl den kalkrand, som visat sig, på botten försvunnit och dermed äfven all anledning att med detta arbete träffa malm, har detsamma fått afstanna. — I Östra utnålet har orten i södra väggen blifvit fortsatt, hvarvid en fyndighet, bestående hufvudsakligen af zinkblende med gnistror af blyglans blifvit påträffad och ansetts böra på djupet efterföljas. — För öfrigt har silfvermalm ej blifvit bruten och ej heller silfver tillverkadt.

Guldsmedshytte Silfververk i Lindes Socken och Örebro Län: Af verkbly, som på stället åstadkommits, hafva erhållits 414 z 20 ort och af verkbly från Östra Borns hytta i Ljusnarsbergs Socken 8 z 94 ort, eller tillsamman 423 z 14 ort silfver. Den debiterade afraden har utgjort 13 z 80 ort 67 korn.

Kafveltorps Silfververk i Ljusnarsbergs Socken och Örebro Län: Utaf bly, som på stället åstadkommits, hafva blifvit utbragte 101 z 50 ort silfver, som dock innehållit ofvan omnämnda 2 z 70 ort guld, efter hvilkas afräkning silfret skulle utgöra 98 z 80 ort. Dessutom hafva erhållits af bly från Östra Born 5 z 84 ort och af bly från Lahälls, här nedan omnämnda Silfververk, 21 z 54 ort silfver; hvadan hela silfvertillverkningen härstädes utgjort 126 z 18 ort. Verket åtnjuter frihetsår.

Lahälls Silfververk i Fernebo Socken och Wermlands Län: Härstädes hafva genom afdrifning af 254 centner 51 z verkbly erhållits 18 z 76 ort silfver. Äfven detta verk har frihetsår.

Sammanräknade silfvertillverkningen i Riket har således under året utgjort 2,681 z 82 ort 25 korn.

c) **Koppar.**

Gustafs- och Carlbergs Kopparverk i Åre Socken och Jemtlands Län: Den nedsmälta malmen har utgjort 118,276 centner 40 æ , hvaraf erhållits 15,124 centner skärsten. — Af dessa hafva 13,691 centner 77 æ blifvit uppbrukade samt lemnat 1,867 centner 56 æ råkoppar, hvaraf erhållits 1,401 centner 23 æ garkoppar.

Stora Kopparberget i Kopparbergs Län: De under året brutne arbetsrum hafva utgjort 106, af hvilka 73 afsett malmvinst, 25 försök och 8 kommunikationer; 90 hafva drifvits i fast klyft och 16 i ras. 247,065 tunnor berg hafva blifvit brutne och uppfordrade, af hvilka erhållits 44,360 tunnor hårdmalm, 35,438 tunnor blötmalm, 49,602 tunnor tvekmalm och 1,032 tunnor svafvelkis. — Koppartillverkningen har utgjort 2,273 centner 88 æ garkoppar och 13,224 centner 42 æ råkoppar, af hvilka 207 centner 27 æ utgjort så kallad slaggbrukskoppar, för hvilken afrad icke erlagts.

Inom Kopparbergs Län hafva för öfrigt blifvit tillverkade:	Råkoppar. Centner.	Garkoppar. Centner.
Vid <i>Garpenberg</i> i Garpenbergs Socken.....	—	85,60.
» <i>Löfåsen</i> i Schedvi Socken.....	—	59,48.
» <i>Korsnäs</i> i Kopparbergs Socken.....	127,96.	—
» <i>Korsnäs</i> Slaggbrukshytta i Wika Socken.....	115,62.	—
	Summa 243,58.	145,08.

Sammanräknade koppartillverkningen i Kopparbergs Län har således utgjort 13,468 centner råkoppar och 2,418 centner 96 æ garkoppar.

Riddarhytte Kopparverk i Skinnskattebergs Socken och Westmanlands Län: Tillverkningen har härstädes utgjort 1,014 centner 16 æ garkoppar.

Ljusnarsbergs Kopparverk i Ljusnarsbergs Socken och Örebro Län: Vid detta verk hafva 12,746 centner kopparkis blifvit nedsmälta och 305 centner garkoppar tillverkade.

Kafveltorps Kopparverk i nyssnämnda Socken och Län. Den härstädes nedsmälta malmen har utgjort 105,078 Centner och den erhållna garkopparen 4,210 Centner 36 æ .

Flögfors Kopparverk i Ramsbergs Socken och Örebro Län: Den uppbrukade malmen har här utgjort 48,537 centner och den tillverkade garkopparen 2,153 centner 18 æ .

Tunabergs Kopparverk i Tunabergs Socken och Södermanlands Län: Under året har endast tillverkats skärsten, ernad att framdeles tillgodogöras.

Åtvidabergs Kopparverk i Åtvids Socken och Östergötlands Län: Vid detta verk hafva blifvit nedsmälte 448,044 centner malm, som erhållits från Bersbo-, Mormors-, Malmviks-, Eriks- och Grönhögs-grufvorne samt 148,367 centner kopparhaltig slagg och ugnsgods, eller tillsammans 596,411 centner kopparhaltigt gods. Råkoppartillverkningen har utgjort 22,887 centner 40 æ , hvaraf 13,914 centner 60 æ lemnat 11,623 centner 98 æ vanlig garkoppar samt 8,972 centner 80 æ , genom behandling i flammugn, 7,105 centner 40 æ raffinerad koppar, utgörande alltså begge dessa tillverkningar tillsammans 18,729 centner 38 æ .

Waldemarsviks Kopparverk i Tryserums Socken och Calmar Län: Den härstädes nedsmälta malmen har utgjort 24,606 centner 60 æ från Fångö grufva, och den tillverkade garkopparen 428 centner.

Fredriksbergs Kopparverk i Fröderyds Socken och Jönköpings Län: Af 16,709 centner malm hafva blifvit tillverkade 628 centner 26 æ garkoppar.

Enligt hvad nu blifvit i underdånighet anfördt, har koppartillverkningen i Riket utgjort 13,468 centner råkoppar och 31,288 centner 53 æ garkoppar, hvilken tillverkning, om råkopparn på förr vanligt sätt reduceras till garkoppar, kan anses motsvara tillsammans 43,532 centner garkoppar.

Kafveltorps och Fredriksbergs Kopparverk hafva frihetsår. För öfriga koppartillverkningen, undantagande slaggbrukskopparen, är afraden bestämd till $\frac{1}{30}$ af tillverkningsbeloppet.

d) **Nickel.**

Sågmyre Nickelverk i Leksands Socken och Kopparbergs Län: Från de till verket hörande grufvor hafva erhållits 62,917 centner koppar- och nickel-haltig magnetkis. Tillverkningen vid smältverken har utgjort 449 centner 97 æ nickelkoppar af omkring 60 procent nickelhalt.

Klefva Nickelverk i Alsheda Socken och Jönköpings Län: Ur Klefva grufva hafva blifvit uppbrutne 60,602 centner nickelmalm och 3,930 centner nickelhaltig kopparmalm. — Af 40,620 centner malm, som blifvit använde, hafva 1,493 centner 58 æ nickelsten blifvit tillverkade.

För begge dessa verk är afraden nu mera bestämd till $\frac{1}{30}$ af tillverkningen.

e) **Messing.**

Tillverkningen häraf har utgjort:

	Centner.	æ .
Vid <i>Skultuna Messingsbruk</i> i Skultuna Socken och Westmanlands Län.....	2,269.	52
» <i>Nyköpings Messingsbruk</i> i Staden Nyköping.....	159.	36.
» <i>Gusums Messingsbruk</i> i Ringarums Socken och Östergötlands Län.....	76.	02.
	Summa	2,504. 90.

3:o) **Diverse Verk och Tillverkningar.****Koppar-hamrar och vals-verk.**

Tillverkningen har vid dessa verk utgjort nedan antecknade belopp:

	Centner.	æ .
Vid <i>Petersberg</i> i Jemtlands Län.....	167.	70
» <i>Avesta</i> i Kopparbergs Län	3,556.	96
» <i>Källefäll</i> i Skaraborgs Län.....	178.	10.
» <i>Katrinefors</i> i Elfsborgs Län.....	81.	10.
» <i>Forssjö</i> i Södermanlands Län.....	6.	69.
» <i>Åtvidaberg</i> i Östergötlands Län.....	171.	55.
» <i>Lesebo</i> i Kronobergs Län.....	204.	44.
» <i>Granefors</i> i Blekinge Län.....	287.	65.
» <i>Källinge</i> i d:o	100.	00.
» <i>Olofsström</i> i d:o	192.	00.
» <i>Kopparmöllan</i> i Christianstads Län.....	230.	27.
	Summa	5,176. 46.

Bly.

Häraf hafva blifvit tillverkade:

	Centner.	æ .
Vid <i>Sala Silfververk</i>	1,037.	82.
» <i>Löfåsen</i> i Kopparbergs Län.....	531.	63.
» <i>Schisshyttan</i> i d:o	1,227.	30.
» <i>Schisshytteqvarn</i> i d:o	1,696.	51.
» <i>Guldsmedshyttan</i> i Örebro Län.....	4,591.	88.
» <i>Käveltorp</i> i d:o	2,187.	50.
	Summa	11,272. 64.

Tillverkningen har varit afradsfri, utom vid Löfåsen och Guldsmidshyttan, hvilka verk äro taxerade till $\frac{3}{10}$ af tillverkningsbeloppet.

Zink.

Ur de Bolaget *La Vieille Montagne* tillhörige zinkgrufvor, belägne, dels i Godegårds Socken, Östergötlands Län, dels i Lerbäck och Hammars Socknar inom Örebro Län, hafva 610,464 centner zinkmalm blifvit brutne, utaf hvilka 431,380 centner genomgått vaskverket. Den rostade zinkmalmen har utgjort 172,758 centner. Metallisk zink har icke blifvit tillverkad.

Kobolt.

Vid *Tunaberg* i Tunabergs Socken och Södermanlands Län hafva, genom stampning och vaskning, 1,400 $\mathfrak{a}$ renad Koboltmalm erhållits, hvaraf i afrad erlagts 46 $\frac{2}{3}$ $\mathfrak{a}$

Brunsten

är vid *Spexeryd* i Ödestugu Socken och Jönköpings Län upptagen till belopp af 6,000 centner.

Svafvel.

Tillverkningen har utgjort:

	Centner.	$\mathfrak{a}$.
Vid <i>Fahlu Sambruksbolags</i> , numera Stora Kopparbergs Bergslag tillhöriga Verk.....	7,352.	00.
» <i>Östra Silfberget</i> i Kopparbergs Län.....	1,374.	40.
» <i>Löfåsen</i> i d:o	112.	00.
» <i>Korsnäs</i> i d:o	166.	00.
» <i>Dylta</i> i Örebro Län.....	927.	00.
	Summa	9,931. 40.

Förstnämnda verk åtnjuta frihetsår. För tillverkningen vid Dylta är afradeu bestämd till $\frac{1}{10}$ af tillverkningsbeloppet, att med penningar efter fastställt pris lösas. För öfrige verken utgör afraden $\frac{3}{10}$ af tillverkningen.

Koppar-Vitriol.

Vid *Fahlu Sambruksbolags* verk hafva åstadkommits 1,763 centner 73 $\mathfrak{a}$. Verket åtnjuta frihetsår.

Jern-Vitriol.

Häraf hafva blifvit tillverkade:

	Tunnor.	Centner.	$\mathfrak{a}$.
Vid <i>Stora Kopparberget</i>	—	2,569.	30.
» <i>Dylta</i> i Örebro Län.....	—	1,280.	—
» <i>Ölands Bruk</i> i Calmar Län.....	1,000.	—	—
» <i>Lovers Bruk</i> i d:o	1,000.	—	—
	Summa	2,000.	3,849. 30.

Afraden utgöres för tillverkningen vid Dylta såsom för svafveltillverkningen är anfördt, och vid öfrige verken med $\frac{3}{10}$ af tillverkningsbeloppet.

Rödfärg.

Tillverkningen har utgjort:

	Tunnor.	Centner.
Vid <i>Fahlu Rödfärgsverk</i> i Kopparbergs Län.....	—	2,344.
» <i>Ingarfs</i> d:o d:o	1,444.	—

	Tunnor.	Centner.
Vid <i>Gamla Herregårdens Röd-färgsverk</i> i Kopparbergs Län.....	3,500.	—
» <i>Öster Silfbergets</i> » d:o	—	136.
» <i>Ridkärrs</i> » i Örebro Län.....	438.	—
» <i>Dylta</i> » d:o	1,810.	—
» <i>Ölands</i> » i Calmar Län.....	400.	—
» <i>Lovers</i> » d:o	150.	—
» <i>Klefva</i> » i Jönköpings Län.....	—	458.
	Summa 7,742.	2,938.

Afraden utgöres vid Dylta såsom för svafvel och jernvitriol, vid Öster Silfberget med $\frac{1}{30}$, vid Klefva med $\frac{1}{30}$ och vid öfrige verken med $\frac{1}{30}$ af tillverkningsbeloppet.

Alun.

Häraf äro tillverkade:

	Tunnor.
Vid <i>Latorps Alunbruk</i> i Örebro Län.....	1,625.
» <i>Ölands</i> » i Calmar Län.....	1,930.
» <i>Lovers</i> » d:o	1,200.
» <i>Andrarums</i> » i Christianstads Län.....	770.
	Summa 5,525.

Blyerz

har endast blifvit tillverkad vid *Fagersta* i Westmanlands Län och Westanfors Socken, till belopp af 251 centner.

Porfyr.

Vid *Elfdals Porfyrverk*, i Elfdals Socken och Kopparbergs Län, hafva arbeten åstadkommits till ett uppgifvet värde af 5,700 rdr.

Marmor.

Vid *Kolmårdens Marmorbruk* i Östergötlands Län hafva marmorarbeten blifvit förfärdigade till ett värde af 3,552 Rdr, hvarjemte marmor i endast grofputsade block, ernade att utskeppas, åstadkommits till ett värde af 18,750 Rdr.

Stenkol.

Vid *Höganäs* i Malmöhus Län hafva blifvit uppbrutne:

	Kubikfot.
Af sorten <i>N° 1</i>	479,312.
» » <i>N° 2</i>	706,853.
» » <i>N° 3</i>	321,759.
	1,507,924.
samt vid <i>Wallåkra</i> , <i>Wrans</i> och <i>Drottning Lovisas Stenkolsfält</i> i nämnde Län.....	110,212.
	eller tillsammans 1,618,136.

I öfverensstämmelse med hvad nu blifvit i underdånighet anfördt, är i nedanstående tabell bergverksproduktionen under sistlidna år summariskt för hvarje slag upptagen, hvarjemte till jemförelse dermed, produktionen under nästföretgående fyra år blifvit i tabellen införd.

	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
Jernmalm, Bergmalm..... Centner	10,093,891,16	10,106,100,27	10,542,329,38	10,917,767,20	11,681,729,30
D:o Sjö- och Myrmalm..... »	115,172	378,250,99	129,497,50	178,858,00	477,602,00
Tackjern, oberäknadt gjutgods, tillverkad vid masugnarne..... »	3,884,838,24	4,563,926,52	4,269,367,77	5,528,055,65	5,205,472,06
Gjutgods, tillverkad vid masugnarne..... »	108,115,15	131,157,59	125,260,88	150,878,30	125,796,51
Gjutgods, tillverkad genom tackjerns omsmältning »	167,536,69	172,012,30	192,656,60	194,991,48	196,915,12
Stångjern..... »	3,408,362,27	3,016,078,77	2,939,619,13	3,238,514,89	3,491,939,86
Jernmanufaktur och Stål..... »	569,843,48	534,230,18	549,339,85	572,503,71	639,729,31
Guld..... ₰	—	—	8,38	61,2380	35,5024
Silfver..... »	2,207,40	2,656,97	2,683,54	3,049,01	2,681,8225
Koppar..... Centner	36,000,20	39,911,49	44,449,83	39,737	43,532
Nickelkoppar..... »	536,78	578,12	517	537,61	449,97
Nickelsten..... »	795,33	802,26	846	1,045,30	1,493,58
Messing..... »	3,069,77	2,684,58	3,044,60	2,795,50	2,504,90
Kopparsmide..... »	10,546,29	8,322,35	7,251,86	6,357,30	5,176,46
Bly..... »	6,100,12	10,409,01	11,252,51	13,282,19	11,272,64
Zinkmalm..... »	169,600	200,400	212,500	335,181	610,464
Koboltmalm..... ₰	—	2,114	1,236	1,530	1,400
Brunsten..... Centner	—	—	1,200	2,400	6,000
Svafvel..... »	4,543,65	4,585,41	6,668,45	9,563,45	9,931,40
Jernvitriol..... »	5,200	3,133	1,600	2,960	3,849,30
D:o..... Tunnor	2,000	2,000	2,200	2,000	2,000
Kopparvitriol..... Centner	689,34	—	931,30	337,81	1,763,73
Rödfärg..... »	1,666	1,784	10,208,60	8,207,20	2,938
D:o..... Tunnor	13,800	10,302	6,302	4,164	7,742
Alun..... »	6,946	6,312	5,930	5,642	5,525
Blyerz..... Centner	570	898,60	2,028,92	675,25	251
Porfyr..... till värde i Rdr Rmt af	8,700	9,600	6,500	7,500	5,700
Marmor..... d:o d:o	24,107,71	28,126,50	36,340	10,708	22,302
Stenkol..... Kubikfot	1,480,500	1,458,311,40	1,450,284	1,365,347	1,618,136

4:o) **Arbetskraft.**

Vid bruks- och bergverksrörelsen hafva under året varit använda 24,009 arbetare, såsom i följande tabell närmare finnes upptaget.

	Jerngrufvorne.				Jernverken.					Andre Verk med tillhörande Grufvor.				Summa Summarum
	Ständige.	Tillfällige.	Qvinnor och barn.	Summa.	Masugnarne.	Stångjernerne.	Manufakturverken och Gulerne.	Ej klassificerade.	Summa.	Guld-, Silver- och Blyverken.	Kopparverken.	Åtskillige andre Verk.	Summa.	
Norrbottens Län.....	4	6	3	13	26	24	23	4	77	—	—	—	—	90
Westerbottens ».....	—	—	—	—	63	62	44	3	172	—	—	—	—	172
Wester-Norrlands ».....	—	—	—	—	75	173	156	79	483	—	—	2	2	485
Jemtlands ».....	—	5	—	5	4	7	6	3	20	—	135	—	135	160
Gefleborgs ».....	186	76	—	262	476	611	292	—	1,379	—	—	—	—	1,641
Upsala ».....	465	22	82	569	139	221	29	—	389	—	—	—	—	958
Stockholms Län och Stad.....	280	87	38	405	20	122	376	—	518	—	—	—	—	923
Kopparbergs Län utom Stora Kopparberget.....	859	38	107	1,004	764	795	299	—	1,858	57	80	96	233	3,095
Stora Kopparberget.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	661	52	713	713
Westmanlands Län utom Sala Bergshauptmans-Distrikt.....	281	21	—	302	370	452	273	60	1,155	—	79	145	224	1,681
Sala Bergshauptmans-Distrikt.....	4	—	—	4	—	—	—	—	—	318	—	—	318	322
Örebro Län {5:te Bergmästare-Distr.....	351	241	24	616	384	309	34	—	727	210	443	6	659	2,002
Örebro Län {6:te Bergmästare-Distr.....	490	45	57	592	396	432	190	—	1,018	—	23	670	693	2,303
Skaraborgs Län.....	—	—	—	—	18	75	116	—	209	—	—	3	3	212
Wermlands ».....	734	—	73	807	391	1,066	682	—	2,139	11	—	—	11	2,957
Elfsborgs ».....	—	—	—	—	2	168	204	—	374	—	2	—	2	376
Göteborgs och Bohus Län.....	—	—	—	—	—	—	331	—	331	—	—	—	—	331
Södermanlands Län.....	150	21	84	255	102	112	352	—	566	—	3	14	17	838
Östergötlands ».....	44	—	—	44	58	480	434	—	972	—	1,172	66	1,238	2,254
Calmar ».....	59	53	—	112	147	109	387	—	643	—	141	173	314	1,069
Jönköpings ».....	39	18	—	57	89	116	128	—	333	—	108	84	192	582
Kronobergs ».....	5	8	—	13	41	66	213	—	320	—	7	—	7	340
Hallands ».....	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	3
Blekinge ».....	—	—	—	—	—	—	46	—	46	—	45	—	45	91
Christianstads ».....	—	2	—	2	—	—	—	—	—	2	4	25	31	33
Malmöhus ».....	—	—	—	—	—	—	60	—	60	—	—	318	318	378
Summa	3,951	643	468	5,062	3,565	5,400	4,678	149	13,792	598	2,903	1,654	5,155	24,009

I afseende å olyckshändelser, timade bland de vid bergverken under året sysselsatte arbetare, har blifvit anmält: att vid Ljusnarsbergs malmfält i Örebro Län genom vådaskott en man blifvit dödad och en sårad; att vid Skärhytte grufvor i Nora Socken och nyssnämnda Län genom ovarsamhet vid berguppfordringen en man ljugit döden; att vid Dalkarlsbergs grufvor i nyssnämnde Socken och Län genom stalp från bergväggarne två personer omkommit och en blifvit svårt skadad; att vid grufvorne i Wermlands Län en person omkommit och sju blifvit skadade, samt att i Elfsborgs Län en person under arbete vid jernverk lidit svårare skada.

Enligt derom meddelade uppgifter, hafva 55 ångmaskiner varit begagnade, af hvilka 41 vid grufvorne, nemligen 1 i Gefleborgs Län, 9 i Upsala Län, 3 i Stockholms Län, 4 i Kopparbergs Län, 1 i Westmanlands Län, 11 i Örebro Län, 5 i Södermanlands Län, 5 i Östergötlands Län och 2 i Calmar Län; 1 för masugnsdriften i Gefleborgs Län; 11 vid stångjerns- och jernmanufaktur-verken, nemligen 2 i Gefleborgs Län, 4 i Upsala Län, 1 i Kopparbergs Län, 2 i Westmanlands Län och 2 i Södermanlands Län, samt vid andra verk: 1 i Örebro och 1 i Östergötlands Län.

5:o) Inmutningar och Hvilostånd.

På sätt nedanstående tabeller närmare visa, hafva af Bergmästarne 7,578 inmutningar och 368 hvilostånd blifvit beviljade, hvarjemte hvilostånd för en grufva blifvit af Bergshauptmannen vid Sala Silfververk medgifvet.

Inmutningar.

	Jernmalm.		Guld-, Silfver- och Blymalm.	Kopparmalm.	Nickelmalm.	Zinkmalm.	Mangannalm.	Kobolmalm.	Svarvelkis.	Blyez.	Stenkol.	Varp.		Summa.
	Bergmalm.	Sjö- och Myrmalm.										Jern.	Andre.	
1:o) Af nya uppfinningar.														
Bergmästaren i 1:sta Bergmästare-Distriktet	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
D:o i 2:dra d:o	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	3
D:o i 3:dje d:o	58	—	6	9	2	—	—	1	2	—	—	—	—	78
D:o i 4:de d:o	128	—	38	14	1	4	—	—	—	—	—	1	—	186
D:o i 5:te d:o	26	—	8	21	—	—	—	—	2	—	—	—	—	57
D:o i 6:te d:o	9	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	12
D:o i 7:de d:o	16	2	3	9	—	—	2	—	—	—	—	—	—	32
D:o i 8:de d:o	3	8	—	18	—	—	—	—	1	—	—	—	—	30
D:o i 9:de d:o	1	44	—	7	2	—	—	—	—	—	6,516	—	—	6,570
Summa	241	54	56	85	7	5	2	1	5	1	6,516	1	—	6,974
2:o) Af förut inmutade ställen.														
Bergmästaren i 1:sta Bergmästare-Distriktet	2	—	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
D:o i 2:dra d:o	—	2	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	22
D:o i 3:dje d:o	133	—	9	7	2	—	—	—	10	—	—	—	—	161
D:o i 4:de d:o	72	—	9	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91
D:o i 5:te d:o	75	—	19	14	—	—	—	—	1	—	—	—	1	110
D:o i 6:te d:o	16	—	2	7	—	3	—	—	—	—	—	3	—	31
D:o i 7:de d:o	36	—	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
D:o i 8:de d:o	36	13	1	55	—	—	—	—	4	—	—	—	—	109
D:o i 9:de d:o	—	6	—	—	1	—	—	—	—	—	12	—	—	19
Summa	370	21	69	104	3	3	—	—	15	—	12	3	4	604
Summa Summarum	611	75	125	189	10	8	2	1	20	1	6,528	4	4	7,578

Hvilostånd.

	Jernmaln.	Guld-, Silver- och Blymaln.	Kopparmaln.	Nickelmaln.	Svafvelkis.	Blyez.	Arsenik-kis.	Summa.
Bergshauptmannen vid Sala Silfververk.....	—	1	—	—	—	—	—	1
Bergmästaren i 1:sta Bergmästare-Distriktet.....	49	—	—	—	—	—	—	49
D:o i 2:dra d:o.....	—	—	4	—	—	1	—	5
D:o i 3:dje d:o.....	88	—	1	—	—	—	—	89
D:o i 4:de d:o.....	86	4	—	—	—	—	—	90
D:o i 5:te d:o.....	43	12	9	—	—	—	—	64
D:o i 6:te d:o.....	23	—	1	—	—	—	—	24
D:o i 7:de d:o.....	15	7	5	—	—	—	1	28
D:o i 8:de d:o.....	2	—	5	—	—	—	—	7
D:o i 9:de d:o.....	6	—	—	3	3	—	—	12
Summa	312	24	25	3	3	1	1	369

Uppgifna antalet utmål, som under året varit under hvilostånd, har deremot utgjort 1,245. utaf hvilka 1,111 tillhört jernmalmsgrufvor.

6:o) **Verkstäder.**

Under bruksåret hafva för anläggning af nedannämnde verk tillståndsbevis blifvit utfärdade:

Knappfors masugn i Carlskoga Socken och Örebro Län;

Korsnäs masugn i Kopparbergs Socken och Län;

Borgviks masugn i Grums Socken och Wermlands Län;

Löa stångjernsverk i Ramsbergs Socken och Örebro Län;

Hjelmafors stångjernsverk i Dalstorps Socken och Elfsborgs Län;

Carlströms stångjernsverk i Krigsbergs Socken och Östergötlands Län;

Lilla Hellefors jernmanufakturverk i Björkviks Socken och Södermanlands Län;

Lillfors jernmanufakturverk i Alfta Socken och Gefleborgs Län, samt

Kungsgårdens valsverk i Ofvansjö Socken och Gefleborgs Län.

Varande åter om nedläggning af *Bråds* masugn i Drefs Socken och Kronobergs Län, samt *Flatenbergs* Bergsmansmedja i Norrberkes Socken och Kopparbergs Län, resolutioner utfärdade.

Commerce-Collegium framhärdar med djupaste vördnad, nit och trohet,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

L. ÅKERBERG.

Stockholm den 20 Juni 1866.

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter,

C. F. AF STRÖM.

Frans Ant. Crælius.